

Pachuta, Leszek

Kapłan jako nadzwyczajny szafarz sakramentu bierzmowania w świetle przepisów kodeksu prawa kanonicznego z 1917 roku

---

Warszawskie Studia Pastoralne 15, 33-46

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. LESZEK PACHUTA*

**KAPŁAN JAKO NADZWYCZAJNY SZAFARZ
SAKRAMENTU BIERZMOWANIA W ŚWIELE
PRZEPISÓW KODEKSU PRAWA
KANONICZNEGO Z 1917 ROKU**

*Priest as an extraordinary minister of the sacrament
of confirmation in the light of provisions of the code
of Canon Law of 1917*

Dyskusje poprzednich wieków między kanonistami a teologami na temat szafarza sakramentu bierzmowania zostały zakończone 3 marca 1547 roku na uroczystej VII Sesji Soboru Trydenckiego. Ogłoszono następującą definicję: „Jeśliby ktoś mówił, że szafarzem zwyczajnym świętego bierzmowania nie jest tylko biskup, lecz każdy kapłan, niech będzie wyklęty”¹. Sobór więc ostatecznie orzekł, że zwyczajnym szafarzem sakramentu

---

* Ks. Leszek Pachuta święcenia kapłańskie otrzymał w 1987 roku w Janowie Lubelskim. Jest księdzem diecezji sandomierskiej. Na KUL w Lublinie zdał licencjat z Prawa Kanonicznego. Od 1993 roku jest dyrektorem Wydawnictwa Diecezjalnego i Drukarni w Sandomierzu. Jest jednocześnie doktorantem na Wydziale Teologicznym UKSW w Warszawie, specjalizacja homiletyka.

¹ *Concilii Tridentini Diariorum, Pars prima*, edidit Markle Sebastianus, Friburgi Brisgoviae 1901, t. 1, s. 621; R. Dworecki, *Szafarz sakramentu bierzmowania w Kościele Zachodnim*, Lublin 1960, s. 63.

bierzmowania jest tylko biskup. Tym samym jednak nie wykluczył, że nadzwyczajnym szafarzem sakramentu bierzmowania może być kapłan. Przez to orzeczenie Sobór przekreślił dyskusję w tej sprawie i wytyczył szlak dla dalszego ustawodawstwa kościelnego w sprawie szafarza sakramentu bierzmowania². W okresie po Soborze Trydenckim kształtuje się termin prawny na określenie prezbitera jako nadzwyczajnego szafarza bierzmowania. Po Soborze Trydenckim, który wymierzony był przeciw heretykom – aby nie utwierdzać ich w błędzie, że każdy kapłan jest zwyczajnym szafarzem bierzmowania – Stolica Apostolska odbiera przywilej bierzmowania udzielony niektórym opatom jeszcze przed rokiem 1547³.

Na przestrzeni wieków od Soboru Trydenckiego do wydania Kodeksu Prawa Kanonicznego w 1917 roku nastąpiła ewolucja w zarządzeniach i normach prawnych wydanych przez Stolicę Apostolską, dotyczących kapłana jako szafarza sakramentu bierzmowania. Podobnie jak warunki życia podlegają ustawicznym zmianom, tak i normy prawne kierujące tym życiem i regulujące je, muszą w konsekwencji ulegać zmianom.

Tak było zwłaszcza na skutek licznych odkryć geograficznych. Specjalnymi względami Stolicy Apostolskiej cieszyły się tereny misyjne. Z XVI, XVII i XVIII wieku istnieje szereg dokumentów, w których Stolica Apostolska w wyjątkowych okolicznościach pozwalała bierzmować kapłanom – zwłaszcza na terenie Ameryki Północnej i Południowej⁴.

Od XVIII wieku Stolica Apostolska przy udzielaniu władzy bierzmowania kapłanom kieruje się już nie tylko racjami dusz-

---

² Por. J. Rybczyk, *Proboszcz jako minister nadzwyczajny sakramentu bierzmowania*, „Kielecki Przegląd Diecezjalny” 38 (1957) nr 3-4, s. 108.

³ R. Dworecki, dz. cyt., s. 85.

⁴ Por. tamże, s. 85.

pasterskimi (ogromne tereny misyjne i mała liczba biskupów), ale chce wyróżnić pewne miejsca. Tak było z gwardianami grobu Chrystusa w Jerozolimie⁵.

Przez udzielenie przywileju bierzmowania Stolica Apostolska chciała też wyróżnić kapłanów niebędących biskupami, a piastujących różne godności kościelne. W ten sposób otrzymali władzę bierzmowania opaci z Kampeđui, Monte Cassino, Cave, Einsiedeln, Mons Virginis⁶.

Od drugiej połowy XVIII wieku Stolica Apostolska już nie upoważnia pojedynczych kapłanów do udzielania bierzmowania, ale przyznaje biskupom, wikariuszom generalnym i wikariuszom apostolskim władzę subdelegowania kapłanów do bierzmowania⁷.

Określenie prawne oznaczające kapłana udzielającego bierzmowania jako szafarza nadzwyczajnego tego sakramentu – *minister extraordinarius* – na stałe zostało wprowadzone przez papieża Benedykta XIV w instrukcji „Eo quamvis tempore” z roku 1745 i w liście z 1748 roku „Ex tuis precibus” oraz przez instrukcję Świętej Kongregacji Rozkrzewienia Wiary z roku 1774⁸. To określenie weszło również do Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1917 roku.

W kan. 782 § 2 KPK⁹ rozróżnia dwa źródła, z których wypływa władza kapłana jako szafarza nadzwyczajnego sakra-

⁵ Por. T. Szwagrzyk, *Szafarz nadzwyczajny sakramentu bierzmowania*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 11 (1958) nr 2, s. 143.

⁶ Por. R. Dworecki, dz. cyt., s. 86.

⁷ Por. I. Grabowski, *Bierzmowanie w ustawodawstwie kościelnym*, „Ateneum Kapłańskie” 40 (1948) s. 453-455.

⁸ Por. R. Dworecki, dz. cyt., s. 86.

⁹ W niniejszym artykule na określenie Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1917 roku używa się określenia: „Kodeks Prawa Kanonicznego” lub „KPK”, bez podania daty promulgowania.

mentu bierzmowania. Te źródła to: prawo powszechne oraz specjalny indult Stolicy Apostolskiej.

1. Kapłan jako nadzwyczajny szafarz sakramentu bierzmowania z mocy prawa powszechnego

Z mocy prawa powszechnego władzę udzielania sakramentu bierzmowania posiadają kardynałowie niemający sakry biskupiej, opaci i prałaci udzielni oraz wikariusze i prefekci apostołscy (kan. 782 § 3)¹⁰.

Opaci i prałaci udzielni na własnym terytorium mają władzę na równi z biskupami, lecz nie mają sakry biskupiej. Prałatury i opactwa mają własne, udzielne terytorium wraz z kościołami, duchowieństwem i wiernymi, wyłączone z otaczających je diecezji¹¹. Przepisy kodeksowe odnoszą się do opactw i prałatur udzielnych, składających się najmniej z trzech parafii; inne mają statuty wydane dla nich osobno (kan. 319)¹².

Wikariaty i prefektury apostołskie są tworzone w krajach misyjnych. Stanowią one pewien etap w rozwoju organizacji kościelnej na danym terytorium. Zakończeniem tego rozwoju jest ustanowienie zwyczajnej hierarchii kościelnej z diecezjami i metropoliami. Na czele wikariatów i prefektur apostołskich stoją wikariusze i prefekci apostołscy. Na swym terytorium mają oni taką samą władzę i takie same prawa, jakie przysłu-

---

¹⁰ Por. Kan. 782 § 2: „Extraordinarius minister ert presbyter, cui vel in re communi vel peculiari Sedi Apostolicae indulto ea facultas concessa sit”.

¹¹ Por. F. Bączkowicz, *Prawo kanoniczne*, t. I, Opole 1957, s. 496n.

¹² Por. tamże, s. 497.

gują biskupom rezydencjonalnym, chyba że Stolica Apostolska ograniczyła te prawa¹³. Są oni ordynariuszami miejscowymi z władzą zwyczajną, lecz zastępczą. Ponadto otrzymują obszerne władze delegowane¹⁴.

Kardynałowie na mocy przywileju wynikającego z kan. 239 § 1 nr 23 mogą udzielać sakramentu bierzmowania wszędzie, ponieważ prawo kanoniczne nie ogranicza tej ich władzy terytorialnie. Ponadto kardynałowie mają uprawnienie bierzmowania bez ograniczeń co do osób. Mogą więc bierzmować bez ograniczeń co do osób i co do miejsca. Winni jednak zatroszczyć się o to, aby imiona i nazwiska wybierzmowanych przez nich wiernych zostały zapisane w specjalnej księdze bierzmowanych, zgodnie z kan. 798. Chociaż Kodeks wprost nie mówi o tym, należy jednak przypuszczać, że władza bierzmowania wykonywana przez kardynała jest ważna jedynie w czasie piastowania przez niego godności kardynalskiej, tak jak użycie tej władzy przez wikariusza i prefekta apostolskiego oraz prałata i opata udzielnego jest ważne jedynie w czasie sprawowania przez nich urzędów. Z chwilą więc utraty godności kardynalskiej traci on władzę bierzmowania, oczywiście jeśli nie jest biskupem¹⁵.

Natomiast opaci i prałaci udzielni oraz wikariusze i prefekci apostolscy w myśl kan. 782 § 3 mają prawo bierzmować tylko na terenach podległych ich jurysdykcji. Ich władza bierzmowania jest ograniczona również czasem trwania ich urzędów. Mogą oni ważnie bierzmować tylko w czasie sprawowania swych urzędów. Ponadto opat udzielny, o ile wymaga tego przepis papieski lub konstytucja zakonna, aby

¹³ Por. kan. 294 § 1.

¹⁴ Por. F. Bączkowicz, dz. cyt., s. 487-489.

¹⁵ Por. Dworecki, dz. cyt., s. 113.

mógł bierzmować, musi wcześniej otrzymać benedykcję; przyjąć zaś ją może z rąk biskupa dowolnie wybranego¹⁶.

Chociaż KPK wprost nie wymienia prowikariuszy i proprefektów apostołskich jako szafarzy nadzwyczajnych sakramentu bierzmowania, to opinie kanonistów na ten temat są podzielone. Matthaeus Conte a Coronata¹⁷ uważa, że prowikariusze i proprefekci apostołscy nie mogą bierzmować¹⁸. Prawdopodobnie obawia się, aby nie stosować w tym przypadku poszerzającej interpretacji prawa.

Innego zdania są Herbertus Jone¹⁹ i Eduardus Regatillo²⁰. Powołując się oni na kan. 310 § 2. W myśl tego kanonu prowikariusze i proprefekci apostołscy mają wszystkie, takie same uprawnienia zwyczajne i delegowane, jakie są przyznane wikariuszom i prefektom apostołskim. Natomiast uprawnienie do bierzmowania jest uprawnieniem delegowanym. To pozwala zaliczyć również prowikariuszy i proprefektów apostołskich do nadzwyczajnych szafarzy sakramentu bierzmowania, którzy tę władzę mają na mocy samego prawa.

Władza zarządzania wikariatem lub prefekturą apostołską przechodzi na prowikariusza lub proprefekta apostołskiego, gdy zabraknie wikariusza lub prefekta apostołskiego²¹ albo gdy sprawowanie urzędu przez nich lub nawet listowne porozumie-

---

¹⁶ Por. Bączkowicz, dz. cyt., s. 498.

¹⁷ Por. *De sacramentis*, vol. I, ed. 2, Taurini-Romae 1950, nr 166, s. 124; M. Pastuszko, *Prezbiter jako szafarz sakramentu bierzmowania*, „Prawo Kanoniczne” 25 (1982) nr 3-4, s. 141.

¹⁸ Por. *Commentarium in Codicem iuris canonici*, vol. I, vol. II, Paderborn 1954, s. 49; Pastuszko, *Prezbiter jako szafarz...*, dz. cyt., s. 141.

¹⁹ Por. *Ius sacramentarium*, ed. 4, Santauder 1964, nr 83, s. 56; Pastuszko, *Prezbiter jako szafarz...*, dz. cyt., s. 141.

²⁰ Por. Pastuszko, *Prezbiter jako szafarz...*, dz. cyt., s. 141.

²¹ Por. Kan. 309 § 2.

nie się z ich jednostkami administracyjnymi jest niemożliwe na skutek uwięzienia, zesłania, wygnania lub też jakiejś innej ich niezdatności (np. wskutek choroby umysłowej)²².

W takich samych okolicznościach władza sprawowania rządów w wikariacie lub prefekturze apostolskiej przechodzi na kapłana wyznaczonego przez prowikariusza lub proprefekta apostolskiego na ich następcę²³ albo na kapłana najstarszego nominacją na danym terytorium, o ile nie ma wyznaczonych na to stanowisko prowikariusza lub proprefekta apostolskiego, ani ich następców²⁴. Według Dworeckiego również ci wyżej wymienieni kapłani otrzymują władzę bierzmowania na czas sprawowania rządów w wikariacie lub prefekturze apostolskiej²⁵.

KPK udziela kapłanom władzy bierzmowania jako nadzwyczajnym szafarzom na mocy prawa powszechnego ze względu na zajmowane przez nich stanowisko lub piastowaną godność. I tak kardynałowie posiadają władzę bierzmowania ze względu na piastowaną godność. Natomiast opaci i prałaci udzielni, wikariusze i prefekci apostolscy oraz ci kapłani, których wylicza kan. 309 w § 1, 3 i 4, a więc ci, na których przechodzi władza zarządzania wikariatem lub prefekturą apostolską w wypadku gdy zabraknie wikariusza lub prefekta apostolskiego albo gdy wykonywanie ich jurysdykcji jest niemożliwe, otrzymują władzę bierzmowania ze względu na zajmowane stanowisko ordynariusza miejsca. Kapłani ci są ordynariuszami miejsca na mocy kan. 198. Kodeks udziela tym kapłanom władzy bierzmowania ze względu na dobro duchowe wier-

²² Por. Bączkowicz, dz. cyt., s. 564.

²³ Por. kan. 309 § 3.

²⁴ Por. kan. 309 § 4.

²⁵ Por. Dworecki, dz. cyt., s. 114.

nych. Stąd kapłani, którzy są nadzwyczajnymi szafarzami sakramentu bierzmowania na mocy prawa powszechnego, mają obowiązek udzielania tego sakramentu poddanych ich jurysdykcji, jeśli ci proszą ich o to słusznie i rozumnie. Tak samo jak biskupi, kapłani ci mają udzielać bierzmowania zwłaszcza podczas wizytacji terenów²⁶. Obowiązek bierzmowania jest dość ściśle sprecyzowany. Zarówno biskupi jak i kapłani posiadający uprawnienie do bierzmowania mają zabiegać o to, aby przynajmniej raz na pięć lat ten sakrament był sprawowany na terytorium podległym ich jurysdykcji. Jest to również w myśl kanonu 785. Żaden szafarz sakramentu bierzmowania nie jest obowiązany udzielać go proszącym nierozumnie lub bez słusznej przyczyny, np. jeśli prosi ktoś nieprzygotowany bądź też poza czasem wyznaczonym przez szafarza²⁷.

Prawo dość rygorystycznie stosuje nacisk na obowiązek szafarzy zobowiązanych do udzielania sakramentu bierzmowania. Gdyby któryś z szafarzy zaniedbał swego obowiązku względem poddanych rozumnie i słusznie o to proszących, metropolita winien o tym donieść Stolicy Apostolskiej²⁸. Obowiązki te dotyczą tak biskupów jak i kapłanów, z wyjątkiem kardynałów nieposiadających sakry biskupiej. Kardynałowie posiadają władzę bierzmowania ze względu na swoją godność i ma ona charakter przywileju, którego zadaniem jest podkreślić godność kardynalską; dlatego też nie można ich podciągnąć pod ogólne normy prawne traktujące o obowiązku szafarza, gdyż z przywileju mogą korzystać w sposób dowolny²⁹. Jeśli można mówić o obowiązku kardynałów odnoszącym się do bierzmo-

---

²⁶ Por. kan. 785.

²⁷ Por. B. Wyrobisz, *Minister bierzmowania w świetle prawa kanonicznego*, „Gazeta Kościelna” 34 (1927) s. 375.

²⁸ Por. kan. 785 § 4.

²⁹ Por. Dworecki, dz. cyt., s. 115.

wania, to będzie on raczej wypływał z miłości do wiernych niż miałby być obowiązkiem w ścisłym tego słowa znaczeniu, wpływającym ze sprawiedliwości³⁰.

Przed KPK Stolica Apostolska nigdy nie udzielała władzy bierzmowania kapłanom wymienionym w kan. 782 § 3 w sposób tak ogólny i w tak szerokim zakresie. Chociaż niektórzy kapłani, wymienieni w tym kanonie, udzielali sakramentu bierzmowania jeszcze przed promulgacją KPK w 1917 roku, czynili to albo na mocy indultu Stolicy Apostolskiej, albo na podstawie udzielonych uprawnień, odnawianych co pewien czas³¹. Zasada ta, po raz pierwszy wyrażona w formie takiej ogólnej dyspozycji, została zamieszczona w Kodeksie zarówno pod wpływem praktyki, jaka istniała w Kościołach wschodnich jak i doktryny głoszonej przez teologów i kanonistów.

Nadzwyczajni szafarze sakramentu bierzmowania nie mogą delegować swej władzy do sprawowania tego sakramentu³². Jak w Kościele zachodnim kapłani są nadzwyczajnymi szafarzami sakramentu bierzmowania, tak w Kościele obrządku wschodniego są oni zwyczajnymi szafarzami tego sakramentu. Dzieje się tak na skutek tradycji istniejącej w Kościele tamtego rytu, jak również na mocy niepisanego przywileju ze strony Stolicy Apostolskiej, która wiedząc o tej tradycji, z zasady nie sprzeciwiała się temu³³. W niektórych krajach jednak, na przestrzeni wieków, papieże odbierali kapłanom obrządku wschodniego władzę udzielania bierzmowania. Wtedy sakrament był sprawowany przez nich nieważnie, gdy był on udzielany zarówno wiernym obrządku wschodniego jak i wiernym Kościoła za-

³⁰ Por. tamże, s. 115.

³¹ Por. tamże, s. 113.

³² Por. Pastuszko, *Prezbiter jako szafarz...*, dz. cyt., s. 141.

³³ Por. Dworecki, dz. cyt., s. 132.

chodniego³⁴. Kapłani rytu wschodniego udzielają bierzmowania dzieciom swojego obrządku łącznie ze chrztem. Przepisy kodeksowe zabraniają im udzielać bierzmowania łącznie ze chrztem dzieciom obrządku łacińskiego³⁵. Zakaz ten prawodawca umieścił w Kodeksie mając na względzie zasadę zakazującą mieszania rytów³⁶. Kanon 782 § 5, zabraniając kapłanom obrządku wschodniego bierzmowania wiernych obrządku łacińskiego, używa sformułowania „nefas est”, co znaczy: nie godzi się. Z takiego sformułowania wynika, że chociaż nie wolno takiemu kapłanowi bierzmować wiernych innego rytu, to jednak bierzmowanie udzielone przez niego mimo zakazu będzie ważne, ale niegodziwe, zaś szafarz dopuszcza się grzechu³⁷.

2. Kapłan jako szafarz nadzwyczajny sakramentu bierzmowania na podstawie indultu Stolicy Apostolskiej

W myśl kan. 782 § 2 drugim źródłem dającym kapłanowi władzę udzielania bierzmowania jest indult Stolicy Apostolskiej. Indultów Stolica Apostolska udzielała w poszczególnych przypadkach i na prośbę. Otrzymanie takiego upoważnienia nie było rzeczą prostą. Udzielano go w ostateczności i w dodatku po bardzo dokładnym oraz wnikliwym rozpatrzeniu prośby. Dopiero w 1946 roku Święta Kongregacja Sakramentów wydała dekret „Spiritus Sancti munera”, na mocy którego kapłani

---

³⁴ Por. tamże, s. 117.

³⁵ Por. kan. 782 § 5.

³⁶ Por. Wyrobisz, dz. cyt., s. 374.

³⁷ Por. Dworecki, dz. cyt., s. 123-124; por. Wyrobisz, dz. cyt., s. 374n.

pracujący w duszpasterstwie otrzymali szerokie uprawnienia do bierzmowania³⁸.

W pierwszych wiekach Kościoła nie udzielał kapłanom pozwoleń do bierzmowania na mocy indultów; wyjątkiem było pozwolenie udzielone przez Grzegorza Wielkiego kapłanom na Sardynii w roku 593³⁹. W późniejszych wiekach władzy tej udzielali częściej papieże: Mikołaj IV, Jan XXII, Urban V, Eugeniusz IV, Leon X, Hadrian VI - Braciom Mniejszym; Grzegorz XIII, Benedykt XIII, Klemens X - niektórym misjonarzom z zakonu jezuitów oraz Benedykt XIV - gwardianom Grobu Chrystusa w Ziemi Świętej⁴⁰. Papież Leon XIII dnia 18 kwietnia 1897 roku pismem „Trans oceanum” upoważnił biskupów Ameryki Łacińskiej, aby w ciągu 30 lat mogli delegować prezbiterów do udzielania sakramentu bierzmowania⁴¹. Papież Pius X dnia 1 stycznia 1910 roku te uprawnienia włączył do tak zwanych „Facultates decennales Episcoporum Americae Latinae” i przyznał je również biskupom Filipin⁴².

Przed KPK kapłan mógł być nadzwyczajnym szafarzem sakramentu bierzmowania tylko na mocy indultu udzielonego przez Stolicę Apostolską. Biorąc pod uwagę całą historię Kościoła, liczba udzielonych indultów była niewielka⁴³. Po promulgacji Kodeksu Prawa Kanonicznego w 1917 roku uzyskanie indultu było tym bardziej trudne, jako że na mocy nowych przepisów przybyła nowa kategoria nadzwyczajnych szafarzy, posiadających uprawnienie na mocy samego prawa.

³⁸ Por. „Acta Apostolicae Sedis” 38 (1946) 349-358.

³⁹ Por. Wyrobisz, dz. cyt., s. 363.

⁴⁰ Por. tamże, s. 363.

⁴¹ Por. Pastuszko, *Prezbiter jako szafarz...*, s. 142; por. „Acta Leonis”, vol. I, s. 100-107.

⁴² Por. „Acta Apostolicae Sedis” 2 (1910), 217-219.

⁴³ Por. Wyrobisz, dz. cyt., s. 363.

Na przykład w 1924 roku biskup diecezji Namur w Belgii zwrócił się z prośbą do Stolicy Apostolskiej, aby pozwoliła bierzmować w jego diecezji opatowi, gdyż on sam nie mógł podolać temu obowiązkowi z powodu ogromnej liczby wiernych. Diecezja Namur składała się z dwóch prowincji i liczyła ponad pół miliona wiernych. Stolica Apostolska oświadczyła, że motywacja ta nie jest wystarczająca⁴⁴. Również odmowną odpowiedź otrzymał biskup diecezji Elna we Francji, gdy prosił o pozwolenie do bierzmowania dla opata. Swoją prośbę biskup uzasadniał długotrwałą chorobą⁴⁵. Stolica Apostolska udzielała indultów głównie misjonarzom i administratorom diecezji w miejscach, gdzie albo wcale nie było biskupa, albo wizytacja biskupia rzadko się odbywała z powodu wielkich obszarów, złych warunków klimatycznych czy też trudności komunikacyjnych.

Analizując przepisy dotyczące nadzwyczajnych szafarzy sakramentu bierzmowania na mocy prawa powszechnego można stwierdzić, że władza ta została im dana ze względu na zajmowane wysokie stanowisko w hierarchii jurysdykcyjnej lub ze względu na piastowaną godność. Inaczej jest z kapłanami obdarzonymi indultem. Kodeks nie wymaga od nich piastowania jakichś godności kościelnych. Jednak papieże w różnych orzeczeniach zalecali, aby kapłani mający otrzymać indult uprawniający do bierzmowania posiadali jakąś godność kościelną lub na przykład piastowali urząd dziekana. Zwłaszcza papież Pius XI był przeciwny delegowaniu zwykłych prezbiterów do

---

⁴⁴ C. Zerba, *Instructio pro sacerdote confirmationem ex Sedis Apostolicae delegatione administrante*, „Apollinaris” 8 (1935), s. 44; por. Dworecki, dz. cyt., s. 117.

⁴⁵ Por. „Acta Apostolicae Sedis” 27 (1935) s. 11n.; por. C. Zerba, *Instructio pro sacerdote...*, dz. cyt., 8 (1935) s. 44; por. Dworecki, dz. cyt., s. 117.

udzielania bierzmowania w tych miejscowościach, w których sami mieszkają⁴⁶.

Kapłan obrządku łacińskiego, który otrzymuje władzę bierzmowania na mocy indultu w myśl kanonu 782 § 4, może ważnie bierzmować jedynie wiernych swojego rytu. Kanon ten przewiduje możliwość ważnego udzielania bierzmowania również wiernym obrządku wschodniego, ale musi to być zaznaczone w indulcie. Gdyby więc kapłan obrządku łacińskiego na mocy indultu upoważniającego do udzielania bierzmowania wiernym tylko swego rytu, bierzmował wiernych obrządku wschodniego, sakrament ten na mocy kan. 782 § 4 byłby udzielony nieważnie.

Władza kapłana obdarzonego indultem jest też ograniczona terytorialnie. Indult, na mocy którego kapłan udziela bierzmowania, wyznacza terytorium, na którym ten sakrament ważnie sprawuje⁴⁷. Dlatego bierzmowanie udzielone poza granicami wyznaczonymi przez indult jest nieważne. Ważnie natomiast bierzmują uprawnieni szafarze w granicach wyznaczonych im przez indult, również wiernych obcych – a więc spoza terenu wyznaczonego przez indult) – o ile nie ma wyraźnego sprzeciwu ich ordynariusza⁴⁸.

Kapłan, który bierzmowałby obcych wiernych, wiedząc o wyraźnym zakazie ich ordynariusza, w myśl prawa karnego⁴⁹ *ipso facto* zostaje pozbawiony władzy bierzmowania, o ile nie

---

⁴⁶ „Leges Ecclesiae post Codicem iuris canonici editae, collegit, digesit notisque ornavit Xavierus Ochoa in Universitate Lateranensi Professor”, vol. I, „Leges annis 1917-1941 editae”, Romae 1966, nr 560, kol. 641; por. Pastuszko, *Prezbiter jako szafarz...*, dz. cyt., s. 142.

⁴⁷ Por. Dworecki, dz. cyt., s. 120.

⁴⁸ Por. tamże, s. 120.

⁴⁹ Por. kan. 2365.

zaistniała jakakolwiek przyczyna zmniejszająca poczytalność⁵⁰. Jest to kara *latae sententiae*. Aby zaciągnąć taką karę, a w tym przypadku aby utracić upoważnienie do bierzmowania, trzeba takiego nadużycia przyznanych uprawnień, które byłoby czynem całkowicie wolnym i wykonanym z pełnym rozeznanieniem umysłu, gdyż w myśl kan. 2229 § 2 jakiegokolwiek zmniejszenie poczytalności, czy to ze strony umysłu, czy woli, uwalnia od kar *latae sententiae*⁵¹.

SUMMARY

The power of a priest with an indult also has territorial limits. The indult under which a priest administers confirmation mentions a territory in which he can validly administer this sacrament. Therefore, a confirmation conferred outside the territory mentioned in the indult is invalid. On the other hand, authorized ministers confirm validly within the limits mentioned in the indult, also the faithful who are not their subjects – that is, from outside the area mentioned in the indult – unless there is an express prohibition by their own ordinary.

---

⁵⁰ J. Chelodi, *Ius Poenale et ordo procedendi*, Tridentini 1925, s. 125; por. Dworecki, dz. cyt., s. 121.

⁵¹ Por. kan. 2229 § 1.